

Til:**Næringskomiteen, Stortinget**

Postboks 1700 Sentrum

0026 Oslo

Fra:**NOAH – for dyrs rettigheter**

Dronningens gate 13

0152 Oslo

12.10.2022

Innspill til Statsbudsjettet 2023 – kapitler fordelt til Næringskomiteen

NOAH – for dyrs rettigheter ønsker med dette å komme med våre innspill til Statsbudsjettet for 2023. NOAH er Norges største dyrerettighetsorganisasjon og har rundt 17 000 medlemmer. Vi arbeider for å øke respekten, toleransen og hensyn til alle dyr i politikken og befolkningen for øvrig. For budsjettåret 2023 ønsker NOAH å adressere den utidige forskjellsbehandlingen organisasjonen er utsatt for av SPs landbruksminister, de betydelige dyrevelferdsutfordringene som finnes i ulike næringer, behovet for satsing på tiltak for økt produksjon av plantebasert mat, samt viktigheten av en betydelig satsing på miljø og natur. Økonomiske virkemidler er svært viktige for å fase ut praksiser som fører til lidelse for dyr og tap av naturmangfold, samt støtte opp under praksiser som tar hensyn til dyr og natur.

1. LMD: Støtte til organisasjoner

NOAH ønsker å komme med innspill til kap 1138, post 70 om «Støtte til organisasjoner». Ordningen er ment å skulle skape en bred samfunnsdebatt og nettopp legge til rette for maktkritikk, ikke for å straffe dem man er mest uenige med. NOAH er et av de fremste talerørene mot et skifte i landbruket mot mer plantebasert mat og en av de sterkeste stemmene mot truede rovdyr, og er midt i en rettssak mot staten ifm vern av kritisk truet ulv, der NOAH har vunnet i to rettsinstanser. Kuttet av NOAH fremstår som misbruk av ordningen. NOAH understreker at i struktur eller omsetning skiller vi oss ikke fra øvrige organisasjoner på listen – det som skiller oss er aktivitet innenfor områdene plantebasert landbruk og truede dyr. I NRK Debatten innrømmet ministeren at støtten til NOAH er kuttet fordi hun definerer oss som en «organisasjon som jobber mot norsk landbruk», og «NOAH er satt i null fordi de ikke oppfyller formålet med støtteordningen».¹ Påstandene er både feil og avslører en misbruk av støtteordningen. Støtteordningen er ikke ment for at politikere i posisjon skal styre hva ideelle organisasjoner mener – det kan ikke settes som et kriterium for dyrevernorganisasjoner at de skal være for visse former for utnytting av dyr (som medfører lidelse for dyr) eller at organisasjoner skal ha de samme visjonene for norsk landbruk som SP. Dessuten overser Borch at dyrevern og dyrs rettsvern er selvstendige ansvarsområder for departementet, og at organisasjoner uavhengig av sitt arbeid med landbruk, dermed oppfyller formål med ordningen (arbeider for departementets ansvarsområder). Videre er Borchs påstander direkte feil – NOAH jobber ikke «mot norsk landbruk», men for mer norsk plantebasert landbruk. Vi jobber dermed for kjernen i formålet med ordningen; *bærekraftig* landbruk. Å utdefinere løsninger for landbruket som har støtte i forskning og FNs klima- og naturpanel, som regelrett «mot» landbruk, er svært kritikkverdig. NOAHs arbeid for *bærekraftig norsk landbruk* reflekteres i punkt 2 og 3.

NOAH mener det er svært viktig at kuttet av støtte til NOAH på 730 000 NOK reverseres, ikke minst for at ikke ordningen skal miste troverdighet og fremstå som et middel for å styre meninger og arbeidsområder for ideelle organisasjoner.

¹ https://www.nrk.no/norge/sandra-borch-_sp__-_vi-kan-ikke-stotte-noah-1.16135829

2. LMD: Satsing på tiltak for plantebasert mat

NOAH mener en post ved navn «Tilskudd til tiltak for plantebasert mat» under Landbruks- og matdepartementet (kap. 1100) eller under Landbruksdirektoratet (kap. 1142) må på plass for å begynne tilpasningen til fremtidens matproduksjon. Økt konsum og produksjon av plantebasert mat er det helse- og klima/miljøtiltaket som utpekes som mest effektivt, samtidig som det også er et tiltak som ikke har andre negative side-effekter og vil redusere presset både på tamme og ville dyr. I Norge spiser de færreste av oss nok frukt, grønt, korn, nøtter og belgvekster, samtidig som kjøttforbruket vårt er både helsefarlig og miljøfiendtlig, og vi er langt unna å spise i tråd med kostrådene.

NOAH foreslår ny post under kap. 1100: «Tilskudd til tiltak for plantebasert mat» på minst 14 millioner NOK.

3. LMD: Økte bevilgninger til norskprodusert plantemat

Forskningen er tydelig på at mer plantebasert mat istedenfor animalsk basert mat er viktig både for klima, natur, helse og selvforsyning, samtidig som det bidrar til mindre press på dyrevelferden. Dette må løftes frem i statsbudsjettet. Jordbruket og staten har også en oppgave i å følge opp Grøntutvalgets rapport fra 2020, og deres foreslåtte tiltak for økt produksjon og forbruk av norsk frukt og grønt – med en vekstambisjon på 50%. Det er stor interesse for mer plantebasert forbruk i Norge (ca. 40% ønsker å spise mer plantebasert), og norsk landbruksnæring må delta i verdiskapningen dette markedet gir. Det er nødvendig at det legges føringer for neste års jordbruksoppgjør, slik at subsidiene til landbruk vris fra animalsk produksjon til planteproduksjon.

NOAH foreslår at følgende legges til i budsjettet: «Omstilling fra animalsk til plantebasert produksjon: Å erstatte en større andel av konsumet og produksjonen av animalske matvarer i Norge med plantebaserte varer er et hovedmål. Pristilskudd, direktetilskudd og andre produksjonstilskudd skal gjennomgås med sikte på å redusere tilskudd til den animalske produksjon, og øke incentiver til plantebasert matproduksjon direkte til mennesker. Det skal satses på produksjon av norskproduserte grønnsaker, frukt, bær, nøtter, proteinvekster og oljevekster direkte til menneskemat. Det skal også satses på utvikling av plantebaserte matprodukter basert på for eksempel norskprodusert korn og belgvekster, så vel som å legge til rette for økt plantebasert landbruk til menneskeføde. Dette må reflekteres i kommende jordbruksforhandlinger.»

NOAH vil også påpeke at de 14% bønder som ønsker å gå over fra animalsk til plantebasert produksjon bør få egen støtteordning til å gjøre nettopp dette. Ønske om å omstille seg til bærekraftig produksjon bør belønnes og støttes opp om, da det er nettopp dette landbruket trenger. Derfor foreslår NOAH en mulig risikoavlastningsordning for gårder som ønsker å teste ut (ny) planteproduksjon, i form av en statlig støtteordning prinsippet er å gi investerings- og driftsstøtte til pilotgårder over en viss periode. Sammenlignet med IBU-midlene blir dette en spisset ordning for omstilling, produktutvikling og kartlegging av muligheter for norsk matproduksjon, og en mulighet for nyskaping og innovasjon i primærproduksjonen.

NOAH foreslår å ta inn følgende: «Risikoavlastningsordning for gårder som ønsker å teste ut (ny) plantematproduksjon: Det skal utformes en statlig støtteordning for å gi investerings- og driftsstøtte til pilotgårder som ønsker å satse på plantebasert matproduksjon.»

Og: «Støtteordning for gårder som ønsker å legge om fra animalsk produksjon til plantematproduksjon: Det skal utformes en statlig støtteordning for omstilling av gårder som ønsker å satse på å gå over fra animalsk produksjon til plantebasert matproduksjon.»

4. LMD: Ville dyr; anerkjennelse av naturkrisen, dyrs egenverdi og at næring basert på dyrelivsturisme har mer næringspotensial enn jaktturisme

FNs naturpanel påpeker at jakt, fangst og fiske er en av hovedårsakene til tap av natur, kun overgått av habitatendringer. Direkte utnyttning av dyr og natur på denne måten truer bestander og økosystemer, og også Norge er forpliktet til å bevare de ville dyrene gjennom Bernkonvensjonen og Aichi-målene. Allikevel driver man i Norge jakt på rødlistede arter, i tillegg til at jakt subsidieres over statsbudsjettet. I 2023 foreslås det nærmere 13 millioner til gjennomføring av jegerprøven og støtte til organisasjoner som fremmer jaktbasert friluftsliv (kap. 1141 post 23 og 75). Under kap. 1141, post 75 inngår 2 millioner til spesifikt å «stimulere barn og unge» til jakt.

NOAH mener primært at forvaltningsansvaret for de høstbare viltressursene må føres tilbake til Klima- og miljødepartementet for å ivareta hensynet til natur og internasjonale forpliktelser. Sekundært må også LMD innse at næringsvirksomhet og friluftsliv basert på naturressurser i fremtiden må fokusere på levende dyr istedenfor ytterligere desimering av bestandene av ville dyr. Formålet med kap. 1141, post 75 på 8 millioner, er å «legge til rette for tiltak som fremmer jaktbasert friluftsliv» - altså fremme en hobby som har sterk slagside mot dyrevelferd og naturmangfold. NOAH kan ikke se at LMD betaler støtte til fremme av andre hobbyer uten slik slagside, herunder naturfotografering, sanking av sopp og bær eller ornitologi.

NOAH foreslår at kap. 1141, post 75 på ca 8 millioner i sin helhet fjernes, og i særdeleshet tilskudd på 2 millioner til å fremme jakt overfor barn. Alternativt må tilskuddet gis til en søknadsordning for tiltak for kunnskapsutvikling blant barn og unge om viktigheten av naturmangfold.

NOAH foreslår omformulering av mål «Regjeringa vil auke verdiskapinga frå haustbare viltressursar.» s. 14, overskrift på kap. 1140 og ellers hvor dette er relevant til: «øke verdiskaping fra naturbaserte opplevelser som dyrelivsturisme».

5. Dyrevelferd og Dyrevernmeldingen

Dyrevelferdslovens formål er å fremme god dyrevelferd og respekt for dyr, i tillegg sier lovens § 3 at «dyr har en egenverdi uavhengig av den nytteverdien de måtte ha for mennesker». Dyr skal «behandles godt og beskyttes mot fare og for unødige påkjenninger og belastninger», og det skal tas hensyn til «*artstypiske og individuelle behov*». Dessverre er livet for dyrene i norsk husdyrhold ikke forenelig med disse prinsippene. Det er ikke faktagrunnlag for å fremstille Norge som bedre enn alle andre land på dyrevelferd som i tidligere budsjett. Budsjettet bør isteden formidle et ønske om stadig forbedring. [EU-parlamentet](#) sitt vedtak om en mer bærekraftig matproduksjon er enda et eksempel på hvordan Norge ligger etter med tanke på dyrevelferd og mer bærekraftige matsystemer. EU-parlamentets vedtak inneholder flere resolusjoner for et mer bærekraftig matsystem, inkludert strengere dyrevelferdsregelverk med gradvis slutt på å holde dyr i bur, samt tiltak for å redusere forbruk av kjøtt.

NOAH foreslår at følgende legges til i budsjettet: «Det er et mål at Norge skal være i fremste rekke på dyrevelferd, og regelverksutviklingen skal være i front for å sikre dette.»

Også når det kommer til fiskevelferd har Norge en jobb å gjøre. NOAH mener dette må løftes frem i neste års budsjett gjennom en anerkjennelse av problemet og regelverksgrep for å bedre fiskevelferden:

«Det skal tas konkrete regelverksgrep for å imøtegå dyrevelferdsproblemene i fiskeoppdretten.»

6. LMD: Alternativer til dyreforsøk

2021 ble det i følge Mattilsynet brukt 2 291 467 dyr i forsøk i Norge. Det finnes i dag mange gode metoder og modeller for å erstatte bruk av dyr i forsøk. NOAH mener det er viktig at regjeringen prioriterer midler til alternativ til dyreforsøk:

«Det skal satses på forskning på alternativer til dyreforsøk.»

7. LMD: Utrede importforbud mot pels

Fra 2025 vil det bli slutt på rev og mink i trange bur i Norge. Et importforbud mot pels er mulig når forbud mot pelsdyroppdrett er vedtatt i Norge – det er hjemmel for dette i dyrevelferdsloven:

«Regjeringen skal starte arbeidet med et importforbud mot pels.»

8. NFD: Stanse subsidier til selfangst og internasjonal avtale om vern av hvaler

NOAH vil bemerke at tiltak til selfangst under NFDs budsjett, på samme måte som fremme av økt utnyttelse av andre ville dyr, er i utakt med kunnskapsgrunnlag og tidsånd: Selfangst er en i all hovedsak statssubsidiert fangst, og det ikke forsvarlig å videreføre subsidier: Grønlandsselen, som er gjenstand for fangst, hadde en ungeproduksjon redusert med 40% fra 2012 til 2018, og er som is-avhengig art svært sårbar for klimaendringer. Havforskningsinstituttet skriver: «Så langt finnes det ingen fullgod forklaring på den observerte nedgangen i grønlandsselenes ungeproduksjon, men vi kan ikke utelukke at både vanskelige isforhold og redusert fertilitet hos voksne hunner kan ha bidratt.»⁵ Fangsten utføres med metoder som Fiskeridepartementet delvis ønsket å forby i 2010.

NOAH mener det er uforsvarlig å subsidiere fangsten. Tilskuddet bør strykes.

I år er det 40 år siden Den Internasjonale Hvalfangstkommisjonen vedtok stans i all hvalfangst. Norge har reservert seg mot forbudet og er landet i verden som dreper desidert flest hvaler. De siste årene har det kommet mye ny forskning om hvalers viktige rolle i økosystemene. Det er problematisk at Norge motsetter seg denne miljøavtalen, når det nå er viktig å støtte opp om internasjonale avtaler for miljø – uansett om et land har næringsinteresser som peker i en annen retning. NOAH mener derfor det er på tide å slutte seg til moratoriet:

«Norge bør slutte seg til internasjonale avtaler for vern av marint liv og hav, inkludert IWCs moratorium på hvalfangst.»

Vi håper næringskomiteen ønsker å ta våre innspill i betraktning i behandlingen av årets budsjett. På forhånd, takk.

Med vennlig hilsen,
NOAH – for dyrs rettigheter
v/ Siri Martinsen, veterinær og leder,
Kaisa Sogge-Hautala, fagansvarlig landbruk og